

Case name

Election Commission of India v. Subramanian Swamy (2002)

Case

भारतको सर्वोच्च अदालतले एउटा ऐतिहासिक फैसलामा भारतको निर्वाचन आयोगलाई संसद र राज्य विधान सभाहरूमा चुनाव लड्ने उम्मेदवारहरूको बारेमा मतदाताहरूलाई आवश्यक जानकारी सुरक्षित गर्न निर्देशन दिएको छ।

Brief Summary

सर्वोच्च अदालतले भारतको निर्वाचन आयोगसँग सम्पत्ति, शैक्षिक योग्यता, र चुनाव लड्ने उम्मेदवारहरूको आपराधिक मामिलामा संलग्नता खुलासा गर्न निर्देशन जारी गर्ने अधिकार रहेको ठहर गर्‍यो। उम्मेदवारको बारेमा जान्ने अधिकार संविधानको धारा 19 (1) (ए) अन्तर्गत "अभिव्यक्तिस्वतन्त्रता" को अवधारणाबाट लइएको हो भनी अदालतले टप्पणी गरेको छ। अदालतले निर्वाचन आयोगलाई संसद वा राज्य विधानमण्डलमा निर्वाचन खोज्ने प्रत्येक उम्मेदवारबाट आपराधिक रेकर्ड, सम्पत्ति, दायित्व र शैक्षिक योग्यता लगायत विभिन्न पक्षहरूको जानकारी प्रदान गर्ने एउटा शपथपत्रबारे जानकारी माग्न निर्देशन दिएको छ।

Main Arguments

अदालतले प्रस्तुत गरेको मुख्य तर्कहरू थिए: (1) उम्मेदवारहरूको बारेमा जान्ने अधिकार संविधानको धारा 19 (1) (ए) अन्तर्गत मौलिक अधिकार हो, (2) भारतको निर्वाचन आयोगसँग सम्पत्तिको खुलासा गर्ने, शैक्षिक योग्यता, र संविधानको धारा 324 अन्तर्गत चुनाव लड्ने उम्मेदवारहरूको आपराधिक मामिलामा संलग्नता बारे निर्देशन जारी गर्ने अधिकार छ, र (3) सार्वजनिक सुरक्षामा कुनै असर नपर्न सक्ने लेनदेनका लागि उम्मेदवारहरूले दावी गरेको गोपनीयता सावधान हुनुपर्छ।

Legal Precedents or Statutes Cited

अदालतले भारतको संविधानको धारा 324 लाई उद्धृत गरेको छ, जसले भारतको निर्वाचन आयोगलाई चुनाव सञ्चालनका लागि निर्देशन जारी गर्ने अधिकार दिएको, र संविधानको धारा 19 (1) (ए), जसले अभिव्यक्तिस्वतन्त्रताको अधिकारको ग्यारेन्टी दिएको छ। अदालतले जनप्रातनिधि ऐन, 1951 र जनप्रातनिधि नियम, 1961 पनि उल्लेख गरेको छ।

Quotations from the court

"भारतीय नरिवाचन आयोगलाई सम्पत्ति, शैक्षिक योग्यता र चुनाव लड्ने उम्मेदवारहरूको आपराधिक मामलिमा संलग्नता खुलासा गर्न नरिदेशन जारी गर्ने अधिकार छ। नरिवाचन आयोगसँग अनुच्छेद 324 अन्तर्गत यस्तो नरिदेशन जारी गर्ने अधिकार छ। " "अभिव्यक्तिरि अभिव्यक्तिस्वतन्त्रतामा जानकारी प्राप्त गर्ने र प्रदान गर्ने अधिकार समावेश छ जसमा वचिर राख्ने अधिकार पनि समावेश छ। अभिव्यक्तिरि अभिव्यक्तिस्वतन्त्रताको अवधारणाबाट कुन व्युत्पन्न भएको हो भन्ने जान्ने अधिकार, निरिपेक्ष नभए पनि, सार्वजनिक सुरक्षामा कुनै असर नपर्न सक्ने लेनदेनका लागि गोप्यताको दाबी गर्दा कसैलाई सावधान पार्ने कारक हो। "

Present Court's Verdict

सर्वोच्च अदालतले भारतीय नरिवाचन आयोगलाई नरिदेशन दियो: (1) संसद र राज्य विधान सभाहरूमा चुनाव लड्ने उम्मेदवारहरूको बारेमा मतदाताहरूलाई आवश्यक जानकारी सुरक्षित गर्नुहोस्, (2) संसद वा राज्य विधानमण्डलमा चुनाव खोज्ने प्रत्येक उम्मेदवारको शपथपत्रमा जानकारी मागनुहोस्, जसमा आपराधिक रेकर्ड, सम्पत्ति, दायित्व र शैक्षिक योग्यता लगायत विभिन्न पक्षहरूको जानकारी प्रदान गर्नुहोस्।

Conclusion

सर्वोच्च अदालतको फैसला भारतको नरिवाचन प्रक्रियामा पारदर्शिता र जवाफदेहिताको दशामा महत्वपूर्ण कदम हो। अदालतको निर्णयले चुनाव लड्ने उम्मेदवारहरूको बारेमा जान्ने अधिकारलाई बलियो बनाउँछ, जुन मतदाताहरूद्वारा सूचित निर्णय लनिका लागि आवश्यक छ। फैसलाले भारतीय नरिवाचन आयोगको उम्मेदवारहरूको बारेमा जानकारीको खुलासा गर्न नरिदेशन जारी गर्ने अधिकारलाई पनि जोड दिन्छ, जसले नरिवाचन प्रक्रियामा पारदर्शिता र जवाफदेहितालाई बढावा दिन्छ।